

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-394-4-7>

Дзиндра Софія, молодший науковий працівник ЛНГМ ім. Б. Г. Возницького

Михайло Дзиндра: скульптура пластичних асоціацій (за матеріалами творчості 1968–2002 років)

Ключові слова: Михайло Дзиндра, скульптура, графіка, пластика, асоціації, абстракція.

Sofia Dzyndra, researcher, Borys Voznyskij Lviv National Art Gallery

Mykhailo Dzyndra: sculpture of plastic associations (based on the works of 1968–2002)

Abstract. Mykhailo Dzyndra's sculpture of plastic associations is a unique phenomenon in Ukrainian sculpture. The artist, who originally studied in Ukraine but was forced to emigrate to the United States during World War II, created his own distinctive style. After the collapse of the USSR, he returned to Ukraine, where he actively promoted the results of his creative practice.

Key words: Mykhailo Dzyndra, sculpture, drawing, plastic, associations, abstraction.

Історія колекції творів Михайла Дзиндри, створення музею та популяризація унікального художнього досвіду патріота і митця є безперечно знаковими для української культури другої половини ХХ ст. Адже, розповідь про індивідуальну практику Михайла Дзиндри – це безпосереднє відображення чисельних перипетій вітчизняної історії, у якій шляхи образотворення розвивались різними шляхами – у діаспорі та на теренах УРСР. Особистість Михайла Дзиндри є максимально наочним прикладом того, як автор, котрий формувався у руслі класичного мистецтва, обрав радикальну зміну манери, але передусім світогляду. Відтак, коли мова йде про скульптурну практику Михайла Дзиндри від 1968 р., то йдеться про експерименти, котрі варто означити, як розбудову індивідуальної мови, у межах якої ключовими є пластичні асоціації. Питання нефігуративного мистецтва, а радше спроба перевідкриття світу матеріальних форм, неодноразово підіймали представники різних художніх осередків та теоретичних шкіл. Однак, для Михайла Дзиндри визначальним стало фізичне перебування у США, велика дружба з Юрієм Солов'єм, вивчення творів сучасної творчої культури (передусім практики Генрі Мура та Александра Калдера, зокрема в експозиціях Музея Соломона Гуттенхайма та Музея мистецтва Метрополітен), фактичне перевідкриття авангардних практик першої третини ХХ ст. Творчість скульптора у вкрай швидкому часі набула гостро індивідуальних рис й забезпечила не лише впізнаваність манери автора, але й засвідчило, що за умови вільного розвитку мистецтва в Україні повоєнного часу історія могла мати цілком інший вимір. І в цьому сенсі саме питання вільного прочитання форм, відкриття матеріального світу,

як джерела оригінальних, близьких до абстрактності асоціацій є неоцінним вкладом Михайла Дзиндри в історію української скульптури другої половини ХХ ст. Не менш вагомим є підхід до розкриття міфопоетики образів, котрі поєднують мистецтвознавчі й арткритичні тексти, як українських авторів (Юрія Соловія), так й американських (Климент Грінберга). Безмежна фантазія Михайла Дзиндри шукає пластичного вираження несподіваних ракурсів об'ємних форм, інколи конструює гротескові образи-рефлексії, але подібність його скульптур до фігуративних об'єктів дуже умовна. М. Дзиндра оголює і гіперболізує непомічені іншими ознаки природної форми. Такі твори, як «Христос», «Вертикальна голова», «Перестрашений солдат», «Колядники» становлять філософську суть його суб'єктивних тлумачень відомих постатей чи персонажів. Скульптури пластичних асоціацій «Молитва» (1979), «Лежача», «Залюблені» (1972), «Козачок» та ін. давно знайшли своїх шанувальників. Але сам Михайло Дзиндра любив абстрактну пластику – «Літаюча», «Сходи в нікуди», «Людина і Всесвіт». Характер творчості Михайла Дзиндри доволі ясний. Його цікавила передача широкого спектра почуттів, емоцій, прагнень людини і її психологічних станів. У деяких працях зустрічаємо екстремальні вияви долі, певні катаклізми чи можливі трагедії. Бездонність людського буття присутня у творах, а в інших – присутній лагідний гумор. Михайло Дзиндра залишив нам у спадок понад 1000 скульптур, 808 з яких експонується у Музеї модерної скульптури Михайла Дзиндри (Львів-Брюховичі, вул. Музейна, 16).

